

Oslo, 14. februar 2014.

Uttalelse fra Bispemøtet i Den norske kirke

Om trosfrihet og behandling av konvertitter i asylsaker

Uttalelse fra Bispemøtet i Den norske kirke samlet til møte i Oslo
10.-14. februar 2014 (sak BM 5/14)

Biskopene i Den norske kirke har sammen med mange andre vist et bredt engasjement for trosfrihet. Arbeidet for støtte til forfulgte og undertrykte kristne har foregått på mange måter over lang tid i vårt land gjennom internasjonale, økumeniske organisasjoner, og gjennom direkte kontakt med kirker og menigheter. Bispemøtet har regelmessig drøftet spørsmål knyttet til religionsfriheten og den aktuelle politiske situasjonen knyttet til kristne konvertitter i Norge. Det vises i denne sammenheng særlig til Bispemøtets uttalelser i sak BM 42/12 (*Å tro er en menneskerettighet*) og sak BM 14/12 (*Om håndtering av asyl- og retursaker*). Det vises også til Kirkemøtets uttalelse om norsk asylpolitikk (2012).

1. Trosfrihet er en grunnleggende menneskerett. FNs menneskerettighetserklæring slår fast: "Enhver har rett til tanke-, samvittighets- og religionsfrihet. Denne rett omfatter frihet til å skifte religion eller tro, og frihet til enten alene eller sammen med andre, og offentlig eller privat, å gi uttrykk for sin religion eller tro gjennom undervisning, utøvelse, tilbedelse og ritualer" (Artikkel 18).

2. Dette prinsippet er gjentatt i senere menneskerettighetsinstrumenter som FN-konvensjonen om sivile og politiske rettigheter og i den europeiske menneskerettighetskonvensjonen.

3. Det er derfor svært gledelig at regjeringen Solberg i sin tiltredelseserklæring (Sundvollen-erklæringen) vier temaet spesiell oppmerksomhet i avsnittet om innvandring. Her forplikter regjeringen seg til å utrede "praktiseringen av beskyttelse basert på religion eller tilhørighet til sosial gruppe (seksuell legning)" sammenholdt med UNHCRs retningslinjer og EUs statusdirektiv. Dette gir signaler om en vilje til en mer adekvat behandling av asylsaker som involverer konvertering.

4. Foreløpig har det ikke skjedd noe i saken, og faren for at det foretas fatale feilvurderinger i konvertittsaker er overhengende. Bispemøtet vil derfor be regjeringen følge opp tiltredelseserklæringens løfte om en slik utredning. Vi vil i denne sammenheng spesielt peke på kirkenes avgjørende rolle i vurderingen av kristne konvertitters trosskifte. Dette må tas med i utredningen.

5. I begrunnelser gitt for avslag både ved førstegangsbehandling i UDI og ved senere behandling i nemnd (UNE), ser vi eksempler på at kirkens vurderinger av en konvertitts tro overprøves og settes til side.

6. Slik tilsidesettelse baseres ofte på manglende forståelse for hva religiøs tro og overbevisning generelt er og hva kristen tro spesielt dreier seg om. Dette omfatter også ønsket om å dele denne tro med andre. Misjon og vitnesbyrd har fra kirkens første tid vært en integrert side ved troens liv (Matt 28, 19-20). Retten til åpen og fri forkynnelse og vitnesbyrd sikres i dag gjennom ytringsfriheten, jf EMK art. 10.

7. Bispemøtet vil fremholde at det i den grad det går an å fastslå en konvertitts oppriktighet, er det kirken som har kompetanse til dette. Bispemøtet ber derfor om at en slik forståelse legges til grunn ved vurdering av tro.

8. Å skifte religiøs tro dreier seg i mange sammenhenger om store avgjørelser med vidtrekkende sosiale og personlige konsekvenser. I en sekulær samfunnskontekst som den norske, er det vanskelig å gripe den altomfattende betydningen av et slik valg.

9. Overgangen til ny tro vil som regel baseres på religiøs erfaring og kunnskap om troens innhold. Men kravet til refleksjon og evne til å formulere svar på konkrete kunnskapsspørsmål, kan lett tillegges for stor vekt når religiøs oppriktighet vurderes. Dette understrekes i vår egen folkekirkepraksis. Religiøs forfølgelse foregår ofte uten at den forfulgte har vesentlig kunnskap om sin religions prinsipper og praksis.

10. De kristne trossamfunn i Norge representerer betydelige forskjeller når det gjelder teologi om dåp. De har forskjellige vurderinger av hvilke krav som skal oppfylles for å bli døpt og har forskjellige former for oppfølging av den dømte. For alle kirker er likevel dåpen den offisielle markeringen av konverteringen.

11. I Den norske kirke er det alltid en prest, som står under biskopens tilsyn, som har ansvar for dåpen. Det legges til grunn for dåpen en bred innføring i kirkens tro og menighetens liv hvor troens språk utvikles.

12. Biskopene kjenner til enkeltskjebner hvor returnerte konvertitter er blitt utsatt for tortur. Vi har også erfaring med at kontakt med returnerte konvertitter kan gjøre situasjonen ytterligere truende.

13. Nettopp derfor vil det være av stor betydning å gjennomføre monitorering og studier av postreturfasen, slik Bispemøtet tidligere har bedt om. Slik kunnskap vil være avgjørende for å sikre at konvertitter ikke returneres til forfølgelse.

14. Feilvurderinger av en konvertitts troverdighet og oppriktighet kan aldri utelukkes. Muligheten for å avdekke slik misbruk av tillit er imidlertid rimelig stor i prosessene som går forut for dåp.

15. Biskopene finner det i tillegg viktig å understreke at kristen tro ikke er en privatsak hvor en kan holde sin kristne identitet skjult og slik unngå problemer ved retur til et hjemland hvor konvertering ikke er akseptert. I UNHCRs retningslinjer omfatter religionsbegrepet både religion som tro, som identitet og som en måte å leve på.

16. Der frihet til å leve ut troen ikke respekteres, vil den troende tvinges enten til et liv i forskjellige former for forfølgelse eller til et liv i fornektelse og fortielse ofte preget av frykt og fornedrelse. Religiøs tro og identitet anerkjennes i dag som så fundamentalt for

mennesket at man ikke kan tvinges til å skjule, endre eller gi avkall på den for å unngå forfølgelse (UNHCR).

17. Religionsfriheten er universell og må tillegges avgjørende vekt ved vurdering av retur av konvertitter til land hvor en slik forståelse ikke anerkjennes i praksis. Det haster derfor med å få satt i gang den utredningen om behovet for beskyttelse basert på religion, som Regjeringen har varslet.

18. Inntil en slik utredning foreligger, vil Bispemøtet be om at regjeringen stiller i bero de aktuelle sakene slik at troskonvertitter ikke returneres til land hvor deres legitime rett til fri trosutøvelse faktisk ikke respekteres.

(sak BM 5/14)